

הזירה הפנימית באיראן בעקבות המלחמה

הרצון להבטיח את שרידות המשטר מפני איומים מבית ומחוץ הוא יעד ראשון במעלה של הרפובליקה האסלאמית ומעצב מרכזי של תפיסת הביטחון שלה. לפיכך, אף על פי שההתפתחויות בזירה הפנימית באיראן במהלך המלחמה ואחריה אינן קשורות ישירות לתמורות באסטרטגיה האיראנית, לא ניתן להתעלם מהן גם במסגרת הדיון בתפיסת הביטחון הלאומי של הרפובליקה האסלאמית. ישראל לא הציבה את הפלת המשטר באיראן כיעד במלחמה, שנועדה בראש ובראשונה לגרום לפגיעה של ממש בתוכנית הגרעין ובמערך הטילים הבליסטיים ולהסיגם לאחור באופן ניכר.

עם זאת, חלק מהפעולות שנקטה ישראל במהלך המלחמה ובייחוד בשבוע השני שלה, שכללו את תקיפת כלא אווין בטהראן, פגיעה במפקדות של משמרות המהפכה, לרבות מפקדת ת'אר־אללה האחראית על אבטחת אזור טהראן, וכן במפקדות של מיליציות הבסיג' וכוחות ביטחון הפנים, נועדו לערער את יסודות המשטר ולעודד את הציבור האיראני לצאת לרחובות ולחדש את תנועת המחאה העממית.¹⁴² יתר על כן, ניתן להניח כי פעולות אלו היו נמשכות ואף מתגברות אלמלא הסתיימה המלחמה בהפסקת אש כעבור 12 ימים. נוסף על כך, ייתכן ששאלת המערכה לשינוי המשטר באיראן תתחדש ואף תתעצם בתרחיש של חידוש הלחימה, שעשויה להתרחב גם לפגיעה בתשתיות לאומיות חיוניות ובסמלי משטר נוספים.

התנהלות המשטר והציבור במהלך המלחמה

אין ספק כי המשטר האיראני ספג מהלומה קשה, בייחוד לנוכח מכת הפתיחה המרשימה של ישראל, ההפתעה האסטרטגית, הפגיעה הקשה במערכי הגרעין, הטילים והפיקוד ושליטה, וכן חוסר יכולתו לספק הגנה וביטחון לא רק לאזרחים אלא גם לצמרת הפיקוד הבכיר ולמדעני גרעין שחוסלו בידי ישראל. מנהיג איראן עצמו נאלץ להסתתר לאורך כל תקופת המלחמה – צעד שעורר וממשיך לעורר תהיות וספקות בדבר מצבו ומידת שליטתו

142 רז צימט, **מלחמת איראן-ישראל ויציבות המשטר באיראן**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, **נייר מדיניות**, 24 ביולי 2025.

"המלחמה הכפויה השנייה": מלחמת 'עם כלביא' והשלכותיה על הביטחון הלאומי באיראן / רז צימט

בתהליך קבלת ההחלטות, בפרט לנוכח העובדה שמספר הופעותיו הפומביות הצטמצם משמעותית גם לאחר סיום המלחמה.¹⁴³

לטענת החוקר עלי אלפונה, בהיעדרו של ח'אמנהאי, שנאלץ לנתק קשר עם צמרת המשטר מחשש לניסיון חיסול ישראלי במהלך המלחמה, הועברה קבלת ההחלטות האסטרטגיות למועצת הנהגה חלופית. מועצה זו כוללת את ראשי שלוש הרשויות: הנשיא פזשכיאן, יושב ראש המג'לס מוחמד באקר קאליבאף וראש הרשות השופטת ע'ולאם-חוסין מוחסני-אז'הא'י, וכן שני נציגים ממשמרות המהפכה ומהצבא הסדיר.¹⁴⁴ גם אם היעדרותו של ח'אמנהאי בן ה-87 הייתה זמנית, הרי לנוכח גילו המתקדם והדיווחים הגוברים על מצבו הבריאותי המידרדר, הדיון בסוגיית הירושה ואף בנוגע למידת שליטתו נמצא כבר בעיצומו.¹⁴⁵

ניתן להניח כי האפשרות שצפה במהלך המלחמה לחיסולו של מנהיג איראן האיצה את תהליך בחינת המועמדים האפשריים להחלפתו בבוא היום. במקביל לביזור האפשרי של חלק מסמכויות המנהיג במהלך המלחמה, הועברו גם חלק מסמכויות הנשיא לידי מושלי המחוזות. לפי החלטת הממשלה, שהתפרסמה על ידי סגנו הראשון של הנשיא מוחמד-רזא עארף, סמכויות הממשלה בקבלת ההחלטות ברמה המחוזית הועברו למושלי המחוזות כדי לנהל באופן יעיל יותר את המצב ולזרז את תהליך קבלת ההחלטות בעקבות המתקפה הישראלית. בהתאם להחלטה זו, החלטות המושלים בעניינים ביצועיים ייחשבו להחלטות הנשיא והממשלה ויהיו מחייבות.¹⁴⁶ לדברי שר הפנים האיראני אסכנדר מוא'מני, העברת הסמכויות נעשתה בהתאם לסעיף 127 בחוקה, המתיר לנשיא בנסיבות מיוחדות למנות נציג אחד או יותר מטעמו לשם קבלת החלטות בשמו. הוא ציין כי צעד זה הוביל לתוצאות חיוביות.¹⁴⁷

בכל מקרה, לא זו בלבד שאין כל עדות לכך שהפעולות שנקטה ישראל במהלך המלחמה לערעור יסודות המשטר קידמו יעד זה, אלא לחלק מהן הייתה ככל הנראה השפעה הפוכה,

Kian Sharifi, *Khamenei's bunker leadership: What does it mean for Iran's future?* 143 [Radio Free Europe/Radio Liberty](https://www.radiofreedom.net/iran/khamenei-s-bunker-leadership-what-does-it-mean-for-iran-s-future/), 27 June 2025.

Ali Alfoneh, *Iran: Emergence of collective leadership amid low-intensity conflict*. Arab 144 Gulf States Institute, [Politics and Governance](https://www.gulfstatesinstitute.org/iran-emergence-of-collective-leadership-amid-low-intensity-conflict/), 16 July 2025.

Karim Sadjadpour, *The Autumn of the Ayatollahs: What kind of change is coming to Iran?* 145 [Foreign Affairs](https://www.foreignaffairs.com/iran/2025/11/16/the-autumn-of-the-ayatollahs-what-kind-of-change-is-coming-to-iran/), November–December 2025.

146 **אילו סמכויות של הממשלה הועברו למושלי המחוזות?** [كدام اختیارات هیئت دولت به استانداران تفویض شد؟]. [تسנים](https://www.tasnimnews.com/Persian/News/2025/06/28/iran-leadership), 28 ביוני 2025.

147 **שר הפנים: חלק מסמכויות הממשלה הועברו למושלי המחוזות** [وزیر کشور: برخی اختیارات دولت به استانداران واگذار شد]. [עצרי איראן](https://www.eyra.ir/iran), 28 באוקטובר 2025.

לפחות בעת הנוכחית. כך למשל, התקיפה בכלא אווין הנודע לשמצה, המשמש בין היתר לכליאת מתנגדי משטר, שנועדה לכאורה לעודד התגייסות ציבורית סביב הפגיעה באחד מסמלי הדיכוי של המשטר האיראני, הביאה למותם של אזרחים רבים ועוררה בשל כך ביקורת חריפה כלפי ישראל גם מקרב מבקרי משטר ומתנגדיו בתוך איראן ומחוצה לה.¹⁴⁸ גם הפגיעה במפקדות ובנכסים של כוחות ביטחון הפנים והבסיג' לא הובילה להתעוררות ציבורית משמעותית, וקיים ספק רב אם פגיעה ביכולות הדיכוי של כוחות המשטר. בסופו של דבר, מתנגדי המשטר לא ביקשו לנצל את ההזדמנות לקידום תהליכי שינוי, ויכולתם של האזרחים, שחלקם נאלצו להתפנות מבתיהם, לצאת לרחובות ולהפגין במהלך ההתקפות הישראליות, הייתה מוגבלת במיוחד.

במהלך המלחמה הפגין הציבור האיראני מידה ניכרת של "התגייסות סביב הדגל" (דגל איראן, לאו דווקא דגל הרפובליקה האסלאמית).¹⁴⁹ מדובר בתופעה מוכרת שיש לה תקדימים היסטוריים, למשל התגייסות הציבור האיראני בראשית מלחמת איראן-עיראק, או התגייסות האוכלוסייה בברית המועצות סביב הדגל במהלך מלחמת העולם השנייה, חרף מדיניות הדיכוי וההרג שנקט משטר סטלין טרם המלחמה. ואולם אין בכך כדי להעיד על שינוי בעמדתו הבסיסית והעוינת של הציבור האיראני כלפי המשטר, הסובל ממשבר לגיטימיות הולך ומעמיק, אלא על נכונותו להגן על מולדתו בשעתה הקשה מול אויב חיצוני. יתר על כן, הפגיעה באזרחים ובתשתיות אזרחיות במהלך המלחמה עוררה גל אנטי-ישראלי גם בקרב מתנגדי משטר ומבקרי, אף שרבים מהם, לרבות בפזורה האיראנית, נודעים בגישה ביקורתית ולעיתים אף עוינת כלפי ישראל. בקרב חלקים בציבור האיראני גבר במהלך המלחמה ואחריה החשש כי ישראל אינה חותרת רק לפגיעה בתוכנית הגרעין או אף לשינוי המשטר בטהראן, אלא גם לפיצולה של איראן ולערעור לכידותה הטריטוריאלית. התקיפות הישראליות הגבירו את החשש מפני גלישה לאנרכיה ולמלחמת אזרחים, שעלולות לשמש גורמים רדיקליים מבית או שחקנים זרים כדי לכפות על איראן סדר פוליטי חלופי שאינו בהכרח תואם את רצון אזרחיה. גם גילויי המחאה הספורדיים שאפיינו את החודשים שקדמו למלחמה, בעיקר סביב סוגיות כלכליות כגון מחאת נהגי המשאיות, נעלמו כמעט לחלוטין.¹⁵⁰

148 לי ירון, העיתונאית האיראנית נילו תברזי: "ישראל גרמה למתנגדי המשטר עוול עמוק במתקפה". [הארץ](#), 17 בספטמבר 2025.

149 Mohammad Ayatollahi Tabbar, *The Islamic Republic's new lease on life: How the U.S. – Israeli Strikes empowered the Iranian regime*, [Foreign Affairs](#), 8 July 2025.

150 ניצן פרייזלר, מורן דיטש ורז צימט, **איראן מבפנים: ניתוח אירועי מחאה ותמיכה במשטר**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, [זרקור](#), 11 בספטמבר 2025.

בכל מקרה, גם אחרי המלחמה לא ניתן להצביע על אופוזיציה ממוסדת, מאורגנת ובעלת הנהגה, שתוכל לנצל את הפגיעה הקשה במשטר כדי לערער על עצם קיומו.

יתרה מזו, המשטר הפגין לכידות פנימית ויכולת התאוששות מהירה יחסית ממכת הפתיחה שניחתה עליו. עם זאת לא ברור עד כמה יוכל לשמר לכידות פנימית זו לאורך זמן, בייחוד על רקע הביקורת הפנימית הגוברת שנשמעה במהלך השנה האחרונה דווקא מצד חוגים רדיקליים-מפכניים המשתייכים לבסיס התמיכה האידיאולוגי של המשטר. ביקורת זו נגעה, בין היתר, לחוסר תגובה לתקיפה הישראלית בסוף אוקטובר 2024 ולהשעיית יישום חוק הרעלה בהוראת המועצה העליונה לביטחון לאומי.¹⁵¹

כך או כך, המשטר האיראני יוסיף לראות בשרידותו יעד עליון ולפעול לשימורה ככל שיוכל. בתוך כך הרפובליקה האסלאמית ממשיכה להתמודד עם משבר לגיטימיות מתמשך ומעמיק, עם משבר כלכלי מחריף ועם מצוקות חמורות, בראשן מחסור במים ובחשמל. בשנים האחרונות ניכרת שחיקה באמון הציבור במוסדות המדינה, לצד ייאוש גובר מהמצב הכלכלי והעמקת הפער בין הציבור לשלטון.¹⁵²

נוסף על כך, החברה האיראנית ממשיכה להתאפיין בחילוקי דעות פנימיים ובקטוב עמוק. כבר בימים הראשונים שלאחר הפסקת האש התחדש הוויכוח בין רדיקלים לפרגמטים הן בסוגיות חוץ והן בענייני פנים. במחנה הפרגמטי-רפורמיסטי קראו לשלטונות לנקוט צעדים בוני אמון כלפי הציבור, שיוכלו לסייע בשימור הלכידות הפנימית גם לאחר המלחמה. איש הדת הרפורמיסטי מוחמד תקי פאזל-מיבודי קרא לרסן את החוגים הקיצוניים, שלדבריו גורמים נזק כבד ופוגעים באחדות הלאומית. בריאיון עיתונאי ציין מיבודי כי הרדיקלים חדרו לעמדות מפתח בשלטון ומתנהגים כאילו אין שום בעיה במדינה, בעוד שברור לחלוטין כי החברה האיראנית ניצבת בפני מצוקות רבות וזקוקה לרגיעה וללכידות.¹⁵³ הסוציולוג מהראן סולאתי הדגיש את אחריותם של שלטונות הרפובליקה האסלאמית לפעול לצמצום הפער העמוק שנוצר בין המשטר לעם. לדבריו, הגנה על המדינה מפני מתקפות עתידיות לא תושג רק באמצעות התעצמות צבאית אלא גם באמצעות הקשבה לעם, חיזוק המוסדות הנבחרים, שחרור אסירים פוליטיים, הרחבת השתתפות העם בתהליכי קבלת ההחלטות,

151 רז צימט, עוקפים מימין: קריאות תיגר מצד אולטרה-שמרנים איראנים על מדיניות השלטון והשלכותיהן על הלכידות השלטונית. עדן אסטרטגי, 28(2), יולי 2025.

152 רז צימט, שינוי משטר באיראן והמערכה הכוללת מולה. המכון למחקרי ביטחון לאומי, מבט על, גיליון מס' 1934, 16 בינואר 2025.

153 אזהרתו של פאזל מיבודי בנוגע לתוכנית שיש לקיצונים עבור הממשלה [هشدار فاضل میبدی درباره نقشه‌ای که تئذروها برای دولت دارند]. ח'בר אונליין, 11 בספטמבר 2025.

פיתוח כלכלי, השתלבות בכלכלה העולמית והגדרה מחודשת של יחסי איראן עם המעצמות הגלובליות.¹⁵⁴

באוגוסט 2025 פרסמה 'חזית הרפורמות' הצהרה שכללה רשימת דרישות לשינויים מרחיקי לכת במדיניות הפנים והחוץ של איראן, ובהן חידוש המשא ומתן עם ארצות הברית, השעיית העשרת האורניום בתמורה להסרת הסנקציות, שחרור כל האסירים הפוליטיים, ביטול קוד הלבוש האסלאמי והרחקת משמרות המהפכה ממעורבות פוליטית.¹⁵⁵

דיכוי גובר לצד מאמץ להפיג מתיחות פנימית

חרף הקריאות הגוברות מצד החוגים המתונים יותר באיראן להיענות לדרישות הציבור, הדיכוי הפוליטי והאזרחי לא זו בלבד שלא נפסק, אלא אף גבר מאז המלחמה. תחושת הנרדפות והפרנויה שמאפיינת את המשטר האיראני גם בימי שגרה – ועל אחת כמה וכמה בעיתות חירום – הובילה להגברת צעדי הדיכוי ולהידוק הפיקוח על גורמים הנתפסים כאיום על המשטר. צעדים אלה כללו מעצרים, הוצאות להורג באמתלה (אמיתית או מדומיינת) של רדיפת מרגלים וסוכנים בשירות ישראל וכן גירוש המוני של מאות אלפי פליטים אפגנים.¹⁵⁶ אף כי לאורך זמן עשויות פעולות אלה להחריף את הפער בין המשטר לבין האזרחים ולחזק מגמות של הקצנה בציבור, הרי לפחות בטווח הקצר הן מסייעות לשלטונות להתמודד עם אתגרי הפנים. יתר על כן, מוסדות השלטון עודם מתאפיינים, גם לאחר ניצחונו של מסעוד פזשכיאן בבחירות לנשיאות ב-2024, בדומיננטיות שמרנית. גם לא ניכר כל שינוי במעמדו של הנשיא ביחס למוקדי הכוח האחרים, ובייחוד ביחס ללשכת המנהיג ולמשמרות המהפכה. גם בחירתו באוגוסט 2025 של עלי לאריג'אני, שמרן פרגמטי בעצמו, לתפקיד מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי לא שינתה באופן מהותי את מאזן הכוחות. ואולם המשטר המודע למשבר המחריף מבית פעל אחרי המלחמה במאמץ לגייס את הציבור סביב סמלים של לאומיות, ריבונות ולכידות טריטוריאלית, בין היתר באמצעות

154 **מהראן צולאתי: 12 לקחים מ-12 ימים של מלחמה!** [مهران صولتی: ۲۱ درس از ۲۱ روز جنگ!].

[תורכמן צחרא מדיא](#), 29 ביוני 2025.

155 *In Iran, Reformist call for broad policy U-turn sparks fierce backlash.* [Amwaj Media](#), 20 August 2025.

156 *Iran: Authorities unleash wave of oppression after hostilities with Israel.* [Amnesty International](#), 3 September 2025.

שימוש בסמלים המזוהים עם העבר הטרומ־מהפכני ואף הטרומ־אסלאמי.¹⁵⁷ אין מדובר בתופעה חדשה, שכן המשטר האיראני פעל לאורך השנים לטפח לאומיות דתית־אסלאמית ולרתום את הציבור סביב סמלים של לאומיות איראנית,¹⁵⁸ אך המלחמה האיצה מגמה זו.¹⁵⁹ כך למשל עוררה הופעתו הפומבית של מנהיג איראן בערב העאשורא השיעי – לראשונה מאז פרוץ המלחמה עם ישראל – עניין רב בשל בקשתו ממחמוד כרימי, אחד ממטיפי הדת הבולטים, לשיר את השיר הפטרייטי 'הו איראן, אבני חן גבולותייך', שהתפרסם בתקופת שלטון השאה.¹⁶⁰ העיתון הממשלתי 'איראן' עמד במאמר פרשנות על הצורך לשלב בין רכיביה הדתי והתרבותי הטרומ־אסלאמי של הזהות האיראנית וכתב:

הציוויליזציה האיראנית העתיקה, ששורשיה בני אלפי שנים, עשירה בערכים נעלים. קבלת האסלאם לא החלישה את התרבות הזו. נהפוך הוא, השילוב עם עומקו הרוחני של האסלאם הביא לפריחה רבה אף יותר. סינרגיה זו יצרה זהות ייחודית המבדילה את האיראנים מאחרים. התרבות האסלאמית־איראנית, בעלת האותנטיות הייחודית שלה, לא רק עמדה בפני פלישות תרבותיות ופוליטיות אלא גם נותרה יציבה כציר מאחד ברגעים מכריעים בהיסטוריה.¹⁶¹

ההנהגה האיראנית מצאה עידוד בהתגייסות הלאומית סביב תחושת הסולידריות והלאומיות, ובכך שמבקרי המשטר לא ניצלו את האיום החיצוני כדי להתקומם. בנאומו ב־16 ביולי 2025 ציין המנהיג ח'אמנהאי כי ישראל העריכה שתקיפה מצידה באיראן תוביל להיחלשות המשטר ולהתקוממות התאים הרדומים של האופוזיציה ומתנגדי המשטר, וליציאתם של מפגינים לרחובות. המציאות, לעומת זאת, הייתה הפוכה לגמרי. האזרחים אכן יצאו לרחובות, אך בכיוון ההפוך ממה שתכנן האויב: בכיוון של תמיכה במשטר.¹⁶²

157 Negar Mojtahedi, *Dented by war, Islamic Republic reaches for nationalism to shore up support*. [Iran International](#), 18 July 2025.

158 רז צימט, סולידריות במשבר: קולקטיביזם והזדהות לאומית ברפובליקה האסלאמית בעידן של מחאות. [עדן אסטרטגי](#), 26(1), מארס 2023.

159 Erika Solomon and Sanam Mahoozi, *Iran's Leaders Turns to a New Brand of Nationalism After Israeli and U.S. Attacks*. [The New York Times](#), 22 July 2025.

160 Fatemeh Torkashvand, *Leader blurs lines between faith and nation with 'Ey Iran' performance*. [Tehran Times](#), 7 July 2025.

161 **שלושת עמודי היציבות והקיום של איראן** [سه ستون قوام ودوام ایران]. [איראן](#), 10 ביולי 2025.

162 **הצהרות במפגש עם ראש ובכירי הרשות השופטת** [بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه]. [אתר מנהיג איראן](#), 16 ביולי 2025.

בראית מנהיג איראן, המלחמה סיפקה עדות לא רק לתמיכתו לכאורה של הציבור במשטר אלא גם לתפיסתו כי אויבי איראן, בראשם ארצות הברית וישראל, חותרים להפלת המשטר באמצעות תמיכה במתנגדיו מבית ומחוץ ובהפעלת לחצים מדיניים, כלכליים וצבאיים. לפי ח'אמנהאי, תוכנית הגרעין משמשת עבור המערב כתירוץ ללחץ על איראן, לבדדה ולהחלישה במטרה להכשיר את הקרקע למימוש היעד האסטרטגי המרכזי: שינוי המשטר. כך למשל, בנאום שנשא לציון יום השנה ה־35 למהפכה טען ח'אמנהאי כי פוליטיקאים אמריקאים טוענים בפני פקידים איראנים שאין בכוונתם לשנות את המשטר באיראן, אך הם משקרים. "הם לא יהססו אף לא לדקא אחת אם יוכלו להרוס את הבסיס של הרפובליקה האסלאמית", אמר המנהיג.¹⁶³

במקביל למאמצים לגיוס הציבור סביב סולידריות לאומית הפגינו שלטונות איראן נכונות מסוימת להתגמש ולהיענות לחלק מדרישות הציבור. דוגמה בולטת לכך היא צמצום אכיפת קוד הלבוש האסלאמי, בפרט בטהראן, שבה יותר ויותר נשים מסתובבות ללא רעלה באין מפריע במרחב הציבורי.¹⁶⁴ בנאום שנשא באוגוסט 2025 הדגיש הנשיא פזשכיאן את הצורך בקידום אחדות פנימית והצהיר כי לא ניתן להתמודד עם סוגיית הרעלה באמצעות כפייה, היוצרת התנגדות ואף עלולה להביא אזרחים לזנוח את אמונתם ולפתח תחושות ניכור ושנאה כלפי הדת.¹⁶⁵ הממשלה גם החליטה למשוך חוק שנוי במחלוקת, שנועד להילחם בפרסום חדשות כזב ברשתות החברתיות, על רקע ביקורת ציבורית כי הוא עלול לפגוע אנושות בחופש הביטוי המוגבל ממילא.¹⁶⁶

עם זאת אין בכך כדי לבטא שינוי כיוון מהותי מצד השלטונות, ובוודאי לא לספק מענה למצוקות המחריפות מבית. יתר על כן, גם הצעדים המועטים שננקטו עוררו ביקורת מצד החוגים הרדיקליים במדינה. חבר 'מועצת המומחים' איתאללה עבאס כעבי מתח ביקורת על אי־אכיפה מספקת של חובת הרעלה ואמר כי הרעלה היא חובה מפורשת המעוגנת

Khamenei: US wants regime change in Iran. [Islamweb.net](https://www.islamweb.net), 9 February 2014. 163
Fereshteh Ghazi and Farangis Najibullah, Iran's streets 'transformed' as more women 164
shun the mandatory hijab. [Radio Free Europe/Radio Liberty](https://www.radiofreeeurope.org/RadioLiberty), 11 October 2025.
פזשכיאן: אינני רוצה לייקר את הדלק עבור השכבות החלשות [پزشکیان: نمی خواهم بنزین را برای 165
محرومان گران کن]. [אקתצאד־י מעאצר](https://www.radiofreeeurope.org/RadioLiberty), 10 באוגוסט 2025.
Iran withdraws 'fake news' bill after public outcry. [Radio Free Europe/Radio Liberty](https://www.radiofreeeurope.org/RadioLiberty), 166
30 July 2025.

בחוקה, ואין לממשלה או למועצה העליונה לביטחון לאומי סמכות למנוע את יישומה.¹⁶⁷ גם דבריו של חבר 'המועצה לקביעת האינטרס של המשטר' מוחמד רזא באהור, שהביע הסתייגות מאכיפת קוד הלבוש לנשים, עוררו תגובה חריפה. עורך היומון הרדיקלי כיהאן, חוסיין שריעתמדרי, תקף את חבר המג'לס לשעבר ואמר כי אם הרעלה היא חובה דתית ודרישה חוקית, אין כל סיבה לא לאכוף אותה.¹⁶⁸

שינויים מבניים בצמרת המדינית־ביטחונית

תהליך הפקת הלקחים והבחינה המחודשת בטהראן בדבר תפיסת הביטחון, בניין הכוח ומאפייני הפעלתו בעקבות מלחמת 12 הימים ניכרים גם ביישום ראשוני של שינויים מבניים בצמרת המדינית־ביטחונית. האתר החדשותי נור ניוז, המזוהה עם מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי לשעבר עלי שמח'אני, המליץ על שינויים ארגוניים במערכת הביטחונית בעקבות המלחמה. במאמר שהתפרסם באתר ביולי 2025 נכתב כי סביבת האיומים של איראן השתנתה בעקבות המלחמה, ולפיכך יש צורך בארגון מחדש של מערכת קבלת ההחלטות במדינה.

כן נטען כי על איראן להתאים את עצמה להתמודדות עם איומים היברידיים הפוגעים הן בעוצמתה הרכה והן בעוצמתה הקשה, לבצע שינויים מבניים במערך הביטחוני ולשפר את יעילותו לנוכח האיומים הגוברים. האתר הדגיש כי סיום המלחמה אינו סופו של המשבר או מבשר את ראשיתה של תקופת רגיעה. איראן ניצבת בפני שלב חדש המחייב הגדרה מחודשת של יסודות העוצמה ושיפור כלי קבלת ההחלטות וביצועי המערכת השלטונית, לנוכח הצורך להתמודד עם אתגרים חדשים בזירה האסטרטגית. בין היתר נדרש מעבר מקבלת החלטות טקטית ותגובתית לקבלת החלטות אסטרטגית המבוססת על ניתוח תרחישים אפשריים, ולא רק מענה לאיומים קונקרטיים. נור ניוז המליץ על הקמת מוסדות חדשים, ביניהם מרכז פיקוד אסטרטגי, שיספק מענה לצרכים המורכבים של המגזרים

¹⁶⁷ **אייתאללה כעבי: החג'אב הוא חובה מפורשת בחוקה והממשלה אינה יכולה לומר שהיא אינה מתערבת בנושא / המועצה העליונה לביטחון לאומי אינה יכולה למנוע את חוק החג'אב והצניעות**

[آیت الله کعبی: حجاب تکلیف صریح قانون اساسی است، دولت نمی‌تواند بگوید به آن کاری ندارم / شورای عالی امنیت ملی نمی‌تواند جلوی قانون حجاب و عفاف را بگیرد]. [ח'בר אונליין](#), 19 באוקטובר 2025.

¹⁶⁸ *Top Iranian conservative sparks fury with claim of no 'binding' hijab law.* [Amwaj Media](#), 14 October 2025.

הביטחוניים, הכלכליים והדיפלומטיים. האתר ציין גם כי יש לשקם את ארון הציבור כמרכיב מרכזי בביטחון הלאומי, לצד העוצמה הצבאית.¹⁶⁹

ואכן, בראשית אוגוסט 2025 הודיעה המועצה העליונה לביטחון לאומי על הקמת 'מועצת ההגנה', שתפעל בראשות הנשיא ותורכב מראשי שלוש הרשויות, שני נציגי המנהיג העליון במועצה העליונה לביטחון לאומי, שר המודיעין, ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים, מפקד משמרות המהפכה, מפקד הצבא הסדיר ומפקד מפקדת החירום ח'אתם אל-אנביאא'. המועצה הופקדה על בחינה מרוכזת של תוכניות ההגנה ושדרוג יכולותיהם של הכוחות המזוינים.¹⁷⁰

מועצת ההגנה עשויה להיחשב גלגול עדכני – אף כי שונה במהותו – של 'המועצה העליונה להגנה' שהוקמה לאחר המהפכה האסלאמית (1979) וניהלה את מערכת הביטחון בתקופת מלחמת איראן-עיראק (1980–1988). המועצה הורכבה משבעה חברים: נשיא איראן (שעמד בראשה), ראש הממשלה (משרה שבוטלה ב-1989), שר ההגנה, הרמטכ"ל, מפקד משמרות המהפכה ושני נציגיו של ח'ומייני. עם פרוץ המלחמה הורחבו סמכויותיה והיא הפכה לגוף המתאם העליון של כלל פעולות הלחימה, לרבות קבלת החלטות אסטרטגיות, הקצאת משאבים ותיאום בין הכוחות. עם סיום המלחמה והקמת המועצה העליונה לביטחון לאומי בוטלה המועצה.

במקביל להקמת המועצה החדשה מינה מנהיג איראן את יועצו ויושב ראש המג'לס לשעבר, עלי לאריג'אני, למזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי ונציגו במועצה במקומו של עלי-אכבר אחמדיאן. קודם לכהונתו כיושב ראש המג'לס (2012–2020) שימש כמזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי וכממונה על תיק המשא ומתן בנושא הגרעין. בשנת 2007, שנתיים בלבד לאחר מינויו כמזכיר המועצה, התפטר לאריג'אני על רקע חילוקי דעות חריפים עם הנשיא מחמוד אחמדינז'אד. הוא הוחלף בסעיד ג'לילי, המזוהה עם האגף הרדיקלי ונחשב לאחד המבקרים החריפים של המשא ומתן בנושא הגרעין, שהתנהל בתקופת נשיאותו של חסן רוחאני, ושל הסכם הגרעין שהושג ב-2015.

לאריג'אני נחשב שמרן פרגמטי, שבדומה לפוליטיקאים שמרנים נוספים הכיר בצורך להתאים את האידאולוגיה המהפכנית לתנאי הזמן ולמציאות העכשווית. במהלך כהונתו

169 מרכז הפיקוד האסטרטגי: המנוע של עתיד הממשל שלאחר המלחמה [مرکز فرماندهی راهبردی؛ موتور آینده حکمرانی پس از جنگ]. נור ניוז, 29 ביולי 2025.

170 רז צימט, **שינויים במועצה העליונה לביטחון לאומי באיראן: שידוד מערכות או שינוי קוסמטי?** המכון למחקרי ביטחון לאומי, מבט על, גיליון מס' 2026, 12 באוגוסט 2025.

כיו"ר המג'לס הוא העניק גיבוי למדיניות הנשיא רוחאני, מה שעורר נגדו את זעמם של החוגים הרדיקליים. בבחירות לנשיאות בשנים 2021 ו-2024 נפסלה מועמדותו על ידי מועצת שומרי החוקה. אף על פי כן, לאחר מותו של הנשיא אבראהים ראיסי בהתסקות מסוקו במאי 2024 גברה מעורבותו בעניינים מדיניים. בסוף 2024 נשלח כשליחו המיוחד של המנהיג ללבנון ולסוריה (טרם קריסת משטר אסד), וביוני 2025 נשלח מטעם ח'אמנהאי לביקור רשמי במוסקבה, שבמהלכו נפגש עם נשיא רוסיה ולדימיר פוטין. חזרתו של לאריג'אני לצמרת השלטונית עשויה לבטא את רצונו של ח'אמנהאי לשלב פוליטיקאים ותיקים ובעלי ניסיון בקרב מקבלי ההחלטות בטהראן. רצון זה גבר בעקבות המלחמה, בייחוד לנוכח חיסול חלק מצמרת הפיקוד האיראני הבכיר במכת הפתיחה של ישראל במלחמה. מינוי לאריג'אני למועצה נועד, ככל הנראה, גם להעביר מסר פייסני הן כלפי פנים והן כלפי חוץ, אף כי ג'לילי הרדיקלי נותר כאחד משני נציגי המנהיג במועצה.

חוגים המזוהים עם המחנה הפרגמטי והרפורמיסטי באיראן קיבלו בברכה את מינויו של לאריג'אני והביעו תקווה כי המהלך יסמן עידן חדש, פשרני ומתון יותר במדיניות החוץ של ההנהגה האיראנית. זאת על רקע הצומת האסטרטגי שבו נמצאת הרפובליקה האסלאמית אחרי מלחמת 12 הימים וההכרעות הצפויות להתקבל בטהראן – בין חזרה לשולחן המשא ומתן עם ארצות הברית לבין הסלמה אפשרית נוספת מולה ומול ישראל. מחמוד ואעזי, ששימש ראש לשכתו של הנשיא לשעבר רוחאני, ציין כי חזרתו של לאריג'אני תסמל שינוי גישה, תיקון המדיניות הקודמת והכרת תודה מצד המשטר לציבור שתמך בו באופן חסר תקדים במהלך המלחמה.¹⁷¹

חבר ועדת המג'לס למדיניות חוץ ולביטחון לאומי לשעבר, חשמתאללה פלאחת-פ'ישה, טען כי נוכחותו של לאריג'אני במועצה תעביר מסר למערב כי איראן רואה את ביטחונה הלאומי במסגרת דיפלומטית ובהתאם לגישה ריאליסטית. היא גם תחזק את ההרכב הפוליטי-אזרחי של המועצה, שהדומיננטיות של נציגי הכוחות המזוינים בה בשנים האחרונות פגעה ביכולתה לנצל הזדמנויות דיפלומטיות טרם המלחמה ביוני 2025.¹⁷² מוחמד-מהדי מוג'אהדי, ראש אגף המחקר במרכז למחקרים אסטרטגיים בלשכת הנשיאות, הביע תקווה כי בבחינה המחודשת של דוקטרינת הביטחון הלאומי יתמקד לאריג'אני

171 ואעזי: **אם חזרתו של לאריג'אני תהיה הצעד הראשון בשינוי הגישה, זהו צעד בונה** [ואעזי: بازگشت لاریجانی اگر گام نخست تغییر رویکرد باشد، اقدامی سازنده است]. **ח'בר אונליין**, 4 באוגוסט 2025.

172 **נוכחותו של לריג'אני במועצה העליונה לביטחון נושאת מסר למערב** [حضور لاریجانی در شورای عالی امنیت حاوی پیام برای غرب]. **תאבנאכ**, 3 באוגוסט 2025.

באיחוד כל הנכסים הלאומיים סביב ציר של גורל משותף. הוא הדגיש כי שינוי אסטרטגיית הביטחון הלאומי הוא החובה המרכזית והדחופה ביותר. אחרי המלחמה ובשעה שהסכנה לחידושה טרם הוסרה יש לצפות מכל בעלי התפקידים, ובאיחוד ממזכיר המועצה החדש, לקדם תוכניות לחיזוק חוסנה של איראן במסגרת תפיסה של "חברה חזקה, מדינה חזקה". זאת באמצעות דיאלוג כלל-לאומי ושותפות גורל למען שמירתה, הגנתה והישרדותה של איראן מול האיומים החיצוניים והפנימיים.¹⁷³

התומכים בהקמת מועצת ההגנה טענו כי הצעד מחויב המציאות לנוכח המלחמה, הצורך להתמודד עם אתגרים ביטחוניים גוברים והחרפת הסנקציות על איראן בעקבות הפעלת מנגנון הסנאפבק. לדבריהם, נוכח אתגרים אלה יש לייעל את תהליכי קבלת ההחלטות במצבי חירום ולהבטיח מוכנות טובה יותר לתרחישים ביטחוניים מורכבים. הקמת המועצה תאפשר, לדעתם, ריכוזיות ניהולית רבה יותר וקבלת החלטות מהירה ויעילה יותר במצבי חירום, דוגמת מתקפה חוזרת מצד ישראל.

חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, אסמאעיל כות'רי, הצהיר בריאיון עיתונאי כי בתנאים שבהם המדינה נמצאת במצב מלחמה, יש לבצע שינויים בניהול מערכת הביטחון הלאומית, כדי שההחלטות המתאימות לנסיבות הלחימה יתקבלו במהירות רבה יותר וניתן יהיה להפתיע את האויב.¹⁷⁴ היומון הרפורמיסטי אעתמאד גרס כי הקמת המועצה אינה רק צעד טכני אלא גם שינוי פרדיגמטי, שיוביל לשיפור היכולת לנהל משברים ולקבל החלטות תחת פיקודו של מנהיג איראן בעת מלחמה.¹⁷⁵

גם סוכנות הידיעות השמרנית SNN טענה כי נוכחותם של המפקדים הבכירים לצד ראשי שלוש הרשויות ונציגי המנהיג העליון תייעל את תהליך קבלת ההחלטות הצבאיות ותאפשר למועצה העליונה לביטחון לאומי להתמקד בעיצוב המדיניות האסטרטגית הכוללת של הביטחון הלאומי, לרבות בתחומים הכלכליים, החברתיים, הפוליטיים והבינלאומיים. יתר על כן, קיומו של גוף ריכוזי ועוצמתי לקבלת החלטות ביטחוניות יעביר מסר הרתעת

173 **המשטר ניצב בצומת דרכים היסטורי / רבים מהפסולים להתמודדות [בבחירות] יכולים גם הם להתמנות לתפקידים כמו לאריג'אני** [חאקמית سر دو راهی تاریخی است / بسیاری از رده‌سلاحیت‌شدگان هم می‌توانند مانند لاریجانی به مسئولیت‌هایی منصوب شوند]. **ח'בר אונליין**, 5 באוקטובר 2025.

174 **מועצת ההגנה העליונה הוקמה כדי להפתיע את האויב / במצב מלחמה יש לקבל החלטות במהירות** [شورای عالی دفاع برای غافلگیری دشمن تشکیل شده است/ در شرایط جنگی تصمیمات باید سریع گرفته شود]. **דאנא**, 4 באוגוסט 2025.

175 **מועצת ההגנה העליונה למועצת ההגנה** [از "شورای عالی دفاع" تا "شورای دفاع"]. **אעתמאד**, 4 באוגוסט 2025.

חד וברור לאויביה של איראן, כי היא נחושה להגן על ריבונותה ועל האינטרסים הלאומיים שלה וכי בידיה כל המנגנונים הדרושים להתמודד עם כל משבר.¹⁷⁶ מאז ההחלטה על הקמת מועצת ההגנה לא דווח בתקשורת האיראנית על תחומי פעילותה, ולא ברור אם היא אכן דנה בעדכון האסטרטגיה האיראנית או בתוכניות אופרטיביות כלשהן. בכל מקרה, ספק רב אם הקמת המועצה מספקת להנהגה האיראנית את הכלים הנדרשים להתמודדות כוללת ומשופרת עם המציאות שאחרי המלחמה. נראה כי רק שינויים מרחיקי לכת באסטרטגיה האיראנית, תוך התאמתה להתפתחויות הדרמטיות באיראן ובאזור, לצד שיפורים ניכרים ביכולות הצבאיות האסטרטגיות, רפורמות מוסדיות – לא רק בתחום הביטחוני אלא גם בתחומים הפוליטי, הכלכלי והחברתי – ותמורות במדיניות החוץ, עשויים לסייע לרפובליקה האסלאמית לשפר את יכולתה להתמודד עם האתגרים הניצבים בפניה.

176 **חיזוק ניהול הזירה המלחמתית ברמה הלאומית / מועצת ההגנה הוקמה מחדש לאחר 36 שנה** [تقویت مدیریت صحنه جنگ در سطح ملی/ شورای دفاع بعد از ۳۶ سال دوباره تشکیل شد]. [SNN](#), 4 באוגוסט 2025.